

A BÁNYA

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
Egész évre 12 K. || Félévre 6 K.
Negyedév. e .. 3 K.
HIRDETÉSEK DÍJSAZÁS SZERINT.

Felelős szerkesztő:
Dr. BISCHITZ BÉLA.
Főmunkatárs:
CSORBITS LASZLÓ.

Megjelenik minden vasárnap.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VIII., Kender-utca 6. szám.
Telefon-szám: 108-00.

Közlemények átvételét csakis a forrás megnevezésével engedjük meg.

Tartalomjegyzék.

Cikkek: Egy jubileum. Krónika. — A sztrájk-biztosítás kérdése. Krassó-Szörény vármegye ásvány-gazdasága. Nyersolajtüzelés háztartásbau. *Hírek:* Bányászati hírek. Külföldi hírek. — Bányászati találmányok. — Tudnivalók — Szerkesztői üzenetek. — Pályázat. — Hirdetések.

Egy jubileum.

Minden ország gazdasági életének legmegbízhatóbb fokmérője, annak szénfogyasztása. A fejlett gazdasági és kulturális élet oly terheket ró az államháztartásra, melyek a természetadta erőknél legbelterjesebb kihasználását követelik. A legösibb és fontosságából mitsem veszített termelési ág, a földművelés mellé, az iparnak kell támogató társul szegődnie, hogy az értékek termelése hatványoztassék. Fiatal és kevésbé fejlett gazdasági életünk mellett nem meddő törekvés nyilvántartani azokat az ipari tényezőket, melyek az uttörés nehéz munkáját vállalták, amelyek egy eljövendő fejlettebb gazdasági élet alapjait lerakják.

Az iparnak legfőbb éltető eleme a szén, a fénynek, hőnek és erőnek kuforrása. — A széntermelésnek mint iparágnak jelentősége ennél fogva messzire meghaladja azokat a kereteket, melyeket bármely más iparág magának vindicálhat.

Actuális az elmondottak megállapítása, hazánk egyik első széntermelő vállalatának, a Salgó-Tarjáni köszénbánya r.-társulatnak, ma megtartott 41-ik közgyűlése alkalmából, melynek az a körülmény kölcsönöz különös jelentőséget, hogy e közgyűlés ünnepli a vállalat két vezető igazgatójának, Fischmann J. Frigyes és Reimann Lázár urak 40 éves szolgálatának jubileumát.

Negyven munkában eltöltött év. Negyven

munkás év eredményei. Ez esetben méltók egymáshoz. A negyven év előtt kitűnő elődök által lerakott alapokon hatalmas épület jött létre. Az ünnepelt két férfi kezdetben szerény munkásai a szorgalmas kitartó munkának, később a vezetés első soraiban európai látkörű, nagy conceptiójú egyén, a társulat elnökének bölcs irányítása mellett, újabb — a régihez méltó — alapokat rakván a régiék mellé, az épületet erős várrá bővítette, erős várává a magyar gazdasági életnek.

Mi volt a *Salgótarjáni köszénbánya részvénytársaság* ez előtt 40 évvel és mi ma? Szerényen indult meg a széntermelés Salgó-Tarjánban 1867-ben, nagy nehézségekkel küzdve, olykor-olykor fenn is akadva. Közlekedési eszközök nélkül, fogyasztóipar nélkül, 1867-ben 3500 kocsirakomány szént termelt a Salgótarjáni köszénbánya részvénytársulat ugyszólván üzemi tőke nélkül, kevésbé megfelelő berendezésekkel. E csekélyszéntermelés is elég volt azonban arra, hogy a kiegyezést követő évek addig lekötött nemzeti erőinek, egynéhány gyár megalapításához az előfeltételeket megadja. Budapesten gyárkélmények emelkedtek, a salgótarjáni szén megkezdte éltető tevékenységét. A széntermelés és az ipari tevékenység kölcsönhatása megindult. 1880-ban 20.000, 1890-ben már 66.000 kocsirakomány szént termeltetett Salgótarjánban. Közben más szénbányavállalkozások is megindultak és néhány iparág, főleg a malomipar virágzásnak indult. Annál a szoros összefüggésnél fogva, melyben a Salgótarjáni köszénbánya mint széntermelő az ország iparával mindig állott, a jelenlegi vezetőség csakhamar felismerte szükségét annak, hogy munkásságát, mely eddig csupán a nógrádi szénmedencére szorított, az ország legkülönbözőbb vidékeire is kiterjessze, hogy hosszú évek takarékos gazdálkodásával szerzett tartaléktőkéivel és tapasztalataival a

magyar föld méhében feltáratlanul fekvő szénkincseket a magyar fogyasztóiparnak hozzáférhetővé tegye. A törekvés legfőbb eredménye a ma már a technikai haladás legmagasabb fokán álló Zsilvölgyi szénbányászat.

A társulat 1895-ben vette át e bányákat a Brassói bánya- és kohóegyesülettől, mintegy 2 millió q évi széntermeléssel. A lefolyt 13 év alatt, a szorgalmas, kitartó munka, a nem takarékoskodó áldozatkészség szép gyümölcsöket érlelt. Az 1895-től 1900-ig terjedő első 5 év a Petrozsényban már megnyitva átvett műveknek a technika magaslatán álló felszerelésével telt el. 1901-ben már a régi művekkel szomszédos Farkasvölgyben, a román határszáron veri fel a munka lármaja az égis nyuló havasok eddig soha nem háborított csendjét. Rövid egy-két év alatt már itt is rendszeres bányászat folyik. A termelt szén egyike a legjobboknak az országban, melynek minősége nem áll az osztrák sziléziai szeneké mögött. A magyar kir. államasutak, a déli vasut gyorsmozdonyaik fűtéséhez használják e szenet, amely, minthogy a Zsilvölgy telepek széngazdagsága meghaladja az 5000 millió métermázsát, egyedül is képes az ország teljes külföldi szénbehozatalát pótolni.

A társulat vezetősége kellően átérzi a szerep fontosságát, melyet hazánk gazdasági érdeke, mint e nemzeti erőforrás sáfárijaira reá ró. A 13 év alatt megnégyszerezett termelést évről-évre fokozza. A hazai ipar történetében eddig, ugyszólván példátlan bőkezűséggel, alig több mint 1 év alatt, 10 millió koronát meghaladó összeget áldoz e művek további fejlesztésére, melyek amellet, hogy a társulat jövőjét beláthatlan időkre biztosítják, a magyar iparnak megbízható erős támaszai. A két főmű, Salgótarján és Petrozsény, a folyó évben már 20 millió métermázsát meghaladó szénmennyiséget termel. Ehhez járulnak az ugyanazon vezetés alatt álló Esztergom-szászvári művek, Esztergom-, Baranya- és Tolnamegyékben, a Felső Zsilvölgyi társulat tulajdonát képező vulkáni bányászat termelése, úgy, hogy a társulat vezetősége több mint évi 25 millió métermázsá szén felett rendelkezik, vagyis kezében tartja Magyarország összes széntermelésének több mint egyharmad részét. És e szénmennyiségek elhelyezésénél mindig össze tudta egyeztetni részvényeseinek érdekeit a hazai közgazdaság érdekeivel.

És közgazdasági tevékenységéhez méltó a társulat kulturális tevékenysége is; 13.000

munkást meghaladó állandó létszám mellett 30—35.000 léleknek nyújt kenyeret. Iskolái, kórházai, ujabban emelt munkáslakásai mintaszertüek, maga a társaság a Zsilvölgyén a magyarság erős védbástyája.

* * *

Az ünneplés maga, a jubilánsoknak, e két munkás férfinak egyéniségéhez méltóan folyt le. — Ők, a kik munkáséletüknek minden energiáját a társulat ügyeinek szentelték, az érvényesülést kifelé sohasem keresték, e beszámoló keretében, mely a számok csálhatatlan erejével rögzíti le a végzett munka képét, találhatták meg csupán érdemeik kellő méltatását, munkatársaik elismerésben munkáséletük legszebb jutalmát.

Krónika.

Üzlet.

1. *A belga vaspiac* helyzete december végéhez képest javult, a kereslet úgy a bel-, mint a külföldön emelkedett. A külföldön a németek erős versengése dacára a belgák rudvasban és lemezekben, valamint sinekben is teljesnek mindenkin. Ezek ellenére a hangulat kevésbé nyugodt. A nyersvas elérte a régi árakat, fegyártmányokban a hangulat ismét szilárdult.
2. Londonban *a rézpiac*on javulás állott be, amely a következő napokon is folytatódott. *Zinben* j. nagyobb arbitrage-vételek voltak s a *nyersvas* szintén javult. — A német *szénbányászat* az egész vonalon korlátozza az üzemet; a Harpener Bergbaugesellschaft már munkásokat bocsájt el s amint kitavasodik, hír szerint a többi szénbánya is elbocsájtja a legénység 10%-át. A *felsősziléziai* bányák vezetői szintén az üzem korlátozása fölött tanácskoznak.
3. A *vörösréz*-huzalok kötelékének megszüntetését egyelőre felüggesztették. — Az Aussig-Teplitzi és a Buschtiehradi vasutak bevételei a szénszállítás esökkenése folytán, mely januárban 10.000 kocsi-ra rugott, az utóbbinál erősen leszálltak. — Az amerikai piacon a *nyersvas* helyzete nem javult; kész vas- és acélárak árai lemorzsolódnak.
4. Az északfrancia szénbányák tonnánként két frankkal szállították le a házi tüzelésre való szén árát. — A német *Pfalzban barnaszén*-telepeket tartáltak.
5. Az *orosz szénbányák* is redukálják a termelést.
6. Német Délafrikából újabb *gyemánt-leleteket* jelentenek; a terület 20 km. hosszú. — A nyugat-galiciai *petroleum* ára ismét visszaesett 120 koronára. A többi galiciai termelőhely jobb minőségű prodktumait azonban az egész válság nem érintette s ott az árak 4-50, sőt 6 koronáig is fölmennek. — Szibériai platina-bányászat előlából Brüsszelben 7 millió frank alaptőkével belga-orosz részv. társ. alakult.
7. Az osztrák szénbányákban is úgy a kőszén, mint a barnaszén termelését kezdik egyes napokon beszüntetni.
8. A *ruhri szénvidéken* kőszéntermelést az év második negyedében ismét megszorítják. A bányák kénytelenek munkásaikat fokozatosan elbocsájtani. — *Kőszénadót* javasolnak az agráriusok a német birodalmi gyűlésen, hogy az

adójavaslatok némely elejtett adója pótoltsassék. Kiviteli adót szeretnének, mely tonnánként 1 M-át tenne s összesen 24 milliót hozna, avagy fogyasztási adót, mely tonnánként 50 pf-gel kivetve közel 100 milliót hozna.

Forgalom.

- Febr. 4.** Az *erdélyi bányavasutat* Vajdahunyad és Retyisara között a vajdahunyadi kincstári vasbánya veszi kezelésbe.
5. A *szenet szállító* hazai *vasutak* közül a Tokod-Annayölgy-Sárisápi s a Budapest-Esztergom-Füzitőt a viz annyira megrongálta, hogy a teherforgalom teljesen megakad. — A Pápa-Bánhidának egyik hidját Bánhida közelében elvitte az ár.
10. Az orosz közlekedési miniszter a *vasérc kivitelenek* korlátozása végett a fuvardíjtelek föl-emelését tervezi. A dombrowai kerület termelői elhatározták, hogy ez ellen tiltakozni fognak.

Vállalatok.

- Febr. 2.** A *Szápári* kőszénbánya rt. rendkívüli közgyűlést tartott, melyen alaptőkéjét 500 drb. 400 koronás új részvény kibocsátásával egy millió koronáról 1,200.000 koronára emelte.
3. A götái *Harkort*-művek erdélyi bányáiban január folyamán 124.587 (138.073) kgr. aranyat termeltek, míg 1908. december havában a termelés 135.933 kgr. volt.
5. A Deutsche Petroleumgesellschaft, melyet a Deutsche Bank alapított, nyilvánosságra hozza, hogy a galíciai petroleüm-termelés válságos viszonyaira való tekintettel—Schodnica-részvényeit eladta.
6. A *Schodnica A.-G.* für Petroleumindustrie 1908-ra nem fizet osztalékot (2,5 százalék). — *Brádon* Gyórfy Árpád br. *Tíz-apostol-bánya* rt. cég alatt aranybányájából részv. társaságot alakít 1-5 millió korona alaptőkével. Az alakuló közgyűlést e hó folyamán tartják meg. — Az *Eszakmagyarországi* 1908. évi mérlegét 762.389 koronára tiszta nyereséggel (1907-ben 281.192 korona) zárta s 16 korona 8°/₁₀₀ (13 korona, 6¹/₂ százalék) osztalékot fizet.
9. A *Rheinische Bergbau- und Hüttenwerk A.-G.* a múlt évre sem fizet osztalékot. — A *komlói kőszénbányát* a kincstár megvásárolta.
10. A *Salgótarjáni* kőszénbánya rt. február 27-én tartja közgyűlését.
11. A *Hibernia* 10 százalék osztalékot fizet az előző év 12 százalékával szemben. — A *Hosszúhetényi* kőszénbánya r.-t. veszteséggel zárta az 1908. évet.
12. Az *Esztergom—szászvári* kőszénbánya r.-t. 1908-ra sem fizet osztalékot, mert csak 36.587 korona (23.410) tiszta nyereséget ért el.
13. A Bergwerksgesellschaft *Consolidation* Gelsenkirchenben 23 százalék (28 százalék) osztalékot fizet.
14. A *Felsőmagyarországi bánya- és kohóművek* rt. 20 K - 13-33 százalékos osztalékot fizet, ugy, mint az előző évben s az értéksökkenési tartalék felszabadult 1 milliójából részvényenként 50 koronát fizet vissza.
15. Az *Eszakmagyarországi* egyesített kőszénbánya rt. megtartotta közgyűlését.

Egyesülés.

- Febr. 1.** A felső-sziléziai *szenkonvenció* elhatározta, hogy a f. év első negyedében az elmúlt év ugyanazon időszakának megfelelő mennyiség termelhető.
3. A felső-sziléziai *acélkartell* ujjaalakítása tárgyában e hó második felében megindítják a

tárgyalásokat. A Königs- és Laura-Hütte, valamint a régi kartell között az egyesülés alapvető feltételeire nézve már létrejött a megegyezés. — A felső-sziléziai *szenkonvenció* elhatározta, hogy a termelést az 1908. első negyedében elszállított mennyiség alapul vételével 10 százalékkal korlátozza.

- Febr. 6.** A délafrikai *aranytröszt* 15 százalék osztalékot fizet.
10. A *lengyel vasművek* a dél orosz fémtröszttel termelési és eladási kartellt kötöttek. — A nemzetközi *cinik-szindikátus* szerződése 1909. január 1-től két évre szól s a termelés szabályozását célozza. A szindikátus összes termelése 500.000 tonnát tesz, amiből azonban egy ötödöt a termelők maguk fogyasztanak. Amerikát nem vonták be, mert belátható időben onnan kivitelt nem várható.
11. A *lengyel kohók szindikátusa* létrejött s székhelye Berlin, nem pedig Varsó.
12. Az osztrák *öntöttacél-kötelek*, mely 1911. végéig szóló tartammal jött volt létre, most felbomlott, mert a Skodaművek a tertiáziak rovására eredményesen versenyzett az államvasutak szállításainál.
15. Az amerikai *acéltröszt* igazgatóságát Carnegie hevesen megtámadta, mert a termelést mestersegesen feltartóztatja, hogy az árakat felhajtsa. — A ruhri kerület *bányaegyesülete* (Verein für die bergbaulichen Interessen) berlini gyűlésén állást foglalt a bányatörvényjavaslat azon intézkedése ellen, mely munkás-ellenőröket készült behozni.

Munkások.

- Febr. 1.** A *bányamunkások* berlini általános kongresszusán 150 kiküldött jelent meg, mintegy 150—175.000 bányamunkás képviselőtében. A birodalmi belügyminiszterium és a porosz kereskedelmi miniszterium elfoglaltságukkal okolták meg, hogy részt nem vehetnek a bányák biztonságát célzó és munkás-ellenőrök kötelező alkalmazását sürgető tanácskozásokon.
15. Angliában, Durham és Northumberland *szenbányáiban sztrájkra* készülnek a munkások, mert attól tartanak, hogy a nyolcórás munkaidő, melyet egy új törvény rendel, keresményüket csökkenteni fogja.

Bányajog.

- Febr. 5.** A porosz kormány a *bányatörvény novelláját* legközelebb benyújtja, mert már husvét után kívánja letárgyaltatni s a főrendiházba juttatni. A munkás-ellenőrök szervezésén kívül a bányatisztek felelősségét és fölmondását is szabályozza.
12. A porosz bányatörvény novellája országos *bányászati tanácsot* is tervez, mely a kormány-nak a bányászatban fölmerülő kérdések megoldásában véleményező szakbeli tanácsadója lesz.
13. Az *osztrák bányatörvény* benyújtott novellája az új kormány alakítása folytán újlag benyújtandó lévén, revíziónak vetik alá, melynél a bányászat és nagyipar kívánságait különösen a meglévő zártkutatómányok megszüntetésének határidejére nézve figyelembe veszik.
14. Új *török bányatörvényt* terveznek, mely a bányaművelési engedélyek elnyerését megkönnyíti.

Statisztika.

- Febr. 6.** *Belgium* 1907-ben 23,705.190 (23,569.860) tonna *kőszén* termelt, az emelkedés tehát 0.57 (8.24) százalék, míg az érték 399,657.150 (353,471.700) frank, ami tonnánként 16.86 (15.00) frank átlá-

gos értékek felel meg. Az összes munkásokra fejenként 166 (169) tonna, a vajúrokra 938 (938) tonna teljesítmény jut. — A múlt évben behozatalunk *vas és vasárúkbán* 106·3 millió koronát (ebből Ausztriára 84·5 millió esik), gépek és készülékekben 65·1 (ebből Ausztriára esik 47·2) millió koronát tett ki.

- Febr. 8.** Az amerikai Egyesült-Államok *nyersvas*-termelése 1908-ban 15,873,004 (25,781,361) tonnát tett ki s 1900 óta ez volt a legkisebb évi termelés.
10. Ausztriában 1908-ban 140,911,609 (138,504,199) q *köszenet*, 266,697,088 (262,621,096) q *barnaszén*, 1,918,692 (1,593,657) q brikettet termeltek.
11. Berlin város a múlt évben 2,227,684 tonna *köszenet* és 1,375,032 tonna *barnaszén* s brikettet fogyasztott.
13. A *német kohók* 1·23 millió tonnával kevesebb *nyersvasat* termeltek 1908-ban, mint az előző esztendőben, úgy, hogy a produkció 11·81 millió tonnára szállt le.

Baleset.

- Febr. 4.** A *Braunschweiger Kohlenwerke* Freudelbusch bányájában vízbetörés történt. Remélik, hogy néhány nap alatt legyőzik.
5. A *ceh északnyugati szénkerületben*, Brück-Teplitz környékén a hirtelen olvadás valamennyi kincstári s számos magánbányát elárasztott vízzel, úgy, hogy a napi termelés ezen a szénvidéken egy negyedével csökkent. — A hirtelen olvadás, mely a brück-teplitzi szénvidék bányáit vízzel árasztotta el, az Austria-aknában (Bilin mellett) egy ember halálát okozta s a beszállott legénység csak ügygyel-bajjal tudott megmenekülni.
9. Az árvíz behatolt a *Phönix* rt. Nordstern 1—2. aknájába is, az üzem azonban ismét rendben folyik.
12. A falkenau és brüxi *szénvidék* aknáit még mindig nem sikerült az árvíz ellen biztosítani s az Eger vize a legtöbb bánya mélyszeitjét elárasztotta.
15. A West-Stanley szénbányában (Durham) *robbanás* folytán 200 munkás életveszedelembe került; eddig még a felét sem sikerült megmenteni.

Vegyesek.

- Febr. 6.** *Schlagende Wetter* (Sujtölég) című szociális drámát fogadott el előadásra a Friedrich Wilhelmstädtsche Schauspielhaus Berlinben; szerzője Bötticher Miksa, aki nyomtatásban is kiadta darabját.
10. A *legmélyebb fúrlyuk* nem a paruschowitzi 2003 méteres többé, mert a porosz kincstár a rybniki kerületben, Czuchow határában 1907 május havában kezdett meg egy fúrást, amely 1908. december 19-én 2156·77 méterre jutott s 2250 méternyire fogják mélyíteni.

A sztrájkbiztosítás kérdése. *)

Az időközi munkabeszüntetések számának rohamos szaporodása egyre fokozottabb aktuálitást ad a sztrájkbiztosítás ügyének és ez az új biztosítási ág főleg Franciaországban közeledik a gyors megvalósulás felé. Jóllehet a radikális francia polgárság hosszú időn át erős nexusokat tartott fenn a szociáldemokrata munkássággal,

*) A „Közlekedés és Közgazdaság” című szaklap közli e cikket, melyet érdekes vonatkozásainál fogva ismertettünk olvasóinkkal.

ma, amikor a radikális polgári pártok uralomra jutottak, a munkások közt és köztük az ellentét még jobban kiélesedett. A francia gyárosok, minden pillanatban ki vannak téve a munkabeszüntetéseknek és viselni kénytelenek azokat a sebeket, amelyeket a szociális forradalom e fegyverei ütnek. Természetes, hogy francia munkaadók sem akarnak télen maradni a minden pillanatban beállható veszedelmek láttára és siettek a munkások szervezetei és szindikátusaival szembe helyezni maguk szervezeteinek erejét és hatalmát.

Ezek a szervezkedések jórészt arra irányulnak, hogy a munkaszüntetésekkel kapcsolatos vagyoni károsodást enyhítsék vagy a lehetőséghez képest kizárják. Nem olyan szervezetekről van tehát szó, amelyek hatalmi vagy politikai szempontból kísérik meg az ellentétet, avagy a szociális igények negációjának alapjára helyezkedve, ugynevezett irtó hadjáratot indítanak a szociálizmus ellen, hanem számot vetve a tényleges gazdasági viszonyokkal, az osztályharc útjára sebesen kerekedik a gyógyító orvosszert. A munkaadók ilyenfajta szervezeteinek ismertetését Blondel G.-nek köszönhetjük, aki a *Revue Internationale Economique* hasábjain behatóan tárgyalta őket. Ezekből a fejtegetésekből bizonyára hasznos tanulságokat vonhatunk le hazai állapotaink számára is és értékes példát lelünk arra, hogy bizonyos szociális kérdéseket nem lehet sem erőszakkal kiirtani a világhól, sem pedig ölbe tett kézzel, panaszkodással megszüntetni. A munkásmozgalmakkal, főleg munkaszüntetésekkel szemben nem jutottunk eddig tovább, mint hogy a magyar iparfejlesztés veszedelmét látjuk bennük. De hogy a veszedelem megkerülésének vannak igen ügyes módjai, azt vagy nem akarjuk, vagy nem tudjuk megérteni.

Az első munkaadó biztosítások munkabeszüntetés esetére, természetesen Észak-Franciaországban, a nagy francia ipar hazájában keletkeztek. Az egymáshoz közel álló foglalkozási ágak körében egész sereg kisebb biztosítási pénztárak keletkeztek, amelyek jórészt még ma is fennállanak és igen jelentős eredményeket tudnak felmutatni. E kisebb pénztárak mellett, csakhamar szüksége mutatkozott a nagyobb erejű intézetek alapításának, amelyek egyfelől direkt úton vétettek igénybe munkabeszüntetések alkalmával, másrészt arra szolgáltak, hogy az előbb említett kisebb pénztárakat viszontbiztosították. Ezek a törekvések akkor jutottak el a számbavehető fejlődés színvonalára, amikor a francia munkaadók „Caisse mutuelle, industrielle et commerciale” néven központi sztrájkbiztosító intézetet alapítottak, melynek székhelye Párisban van (Rue de Provence 29.) Ennek a pénztárnak az a célja, hogy a munkaadókat olyan károk ellenében biztosítsa, amelyeket nekik munkaszüntetések vagy a munkaszerződések megszegése okozott. Természetes, hogy a biztosítás csak arra az esetre szól, ha a biztosítási kötvényben előírt feltételeknek a biztosítottak megfelelték. Olyan munkaszüntetések, amelyek három napon belül megoldatnak, nem tekintetnek sztrájkknak, hanem kisebb jelentőségű eseteknek és ezért nem szolgálnak okul a pénztár igénybevételére. Egyébként azonban a következő határozmányok szerint történik a biztosítás:

Minden munkaadó első és második fokú biztosítási ügyletet köthet. Az elsőfokú biztosításnál a munkabeszüntetés negyedik napjától fogva már igénybe vehető a pénztár, míg a második fokunál csak a huszonnyolcadik

munkaszünetetés nap után kezdődik a pénztár kötelezettsége. Az olyan sztrájkoknál, amelyek a munkaadó egész üzemére kiterjednek, a pénztár kártérítés címén minden napra kifizeti a biztosított összeg per milljét, amely rész a biztosítási kötvényben pontosan ki van tüntetve. Fölmerült az a kérdés, hogy nem volna-e helyes azon időmaximum megállapítása, amely alatt a biztosítási összeg kifizetendő. A kérdésre igenlő választ nyert a pénztár és ennél fogva elhatározta, hogy három hónapon túl terjedő sztrájk után már nem fizet, úgy hogy tehát a sztrájk 91-ik napján a kártérítés utalványozása megszűnik. A biztosítás kiterjed a bírói uton megindított per esetleges jogkövetkezményeire is, vagyis azokra a fizetésekre, amelyeket a munkaadó munkásainak bírói ítélet alapján köteles fizetni. Ellenben nem terjed ki sem a munkaadó életére, a rajta elkövetett testi sértésekre vagy vagyontárgyainak megrongálására, sem pedig azokra a pönálékra, amelyek a szerződésben foglalt kötelezettségeknek késedelmes teljesítése folytán előállnak.

Ami a biztosítási pénztárak pénzügyi alapjait illeti, azok három részből állnak, u. m.: a szükségleti alapból (fond de prevoyance), a garancia alapból és a tartalék-alapból.

A fond de prevoyance az igazgatási költségeknek az összes járulékokból történt levonása után fennmaradó tőkéből áll elő. A garancia alap azokból a garancia járulékokból áll, amelyeket az érdekeltek egymásnak kölcsönösen engednek.

Hogy a sztrájkcockázattal is számot vessenek, amely pedig minden érdekeltra nézve tekintetbe veendő, mindkét foku biztosítottak számára négy garanciaosztályt képeztek. Hogy az egyes biztosítottak melyik osztályba soroztatnak, azt a pénztár által vezetett folyószámla szerint döntenek el, melyet minden egyes biztosítottól vezetnek. E folyószámla aktív oldalán föltüntetni a biztosított évi hozzájárulásainak kétharmadát, a passzív oldal pedig azokat a kártérítési összegeket, amelyeket a társaság vezet, úgy, hogy e két adatból mindenkire nézve nagyjában megállapítható a sztrájkkrizikó nagysága. A tartalék-alap a két biztosítási fok számára, a fenti alapok kamataiból és azon feleslegek feléből alakíttatik, amelyek az egyes csoportok hozzájárulási összegeinek és az ezekre fordított kártérítési összegek differenciájából állnak elő. A feleslegek másik fele a hozzájárulások arányában és az esetleg kifizetett kártérítési összegek levonásával szétosztásra kerül és a szükségleti tőke gyarapítására fordíttatik.

A pénztár arra az alapelve épült, hogy Franciaország minden iparosa és üzlettulajdonosa tagja lehessen. Emellett azonban szűkebbkörű védőegyesületek is hatékony munkát fejtenek ki, főleg a fémiparban, amelyek hat ága közül mindegyik külön osztályi al rendelkezik. Ezeknél a pénztáraknál a belépésnek egyik feltétele az, hogy a belépő egyúttal tagja legyen annak a szövetségnek, amely a sztrájkbiztosító pénztárt életbe léptette. Évekenként egyszer, e biztosító pénztárak jelentést tesznek ügyeik állásáról a közmunka-minisztériumnak.

Ezek az adatok bevilágítanak abba, hogy a francia iparosok, vállalkozók és kereskedők miként védekeznek saját erejükből a sztrájkok ellen. Ez intézmények szervezése nem volt könnyű feladat Franciaországban sem,

de létesítésük óta beváltak mondhatók. A kérdés alapos ismerői azon a nézeten vannak, hogy a sztrájkbiztosítási pénztárak fejlődése nem a központosított és óriás tőkével dolgozó pénztárakhoz vezet, hanem ellenkezőleg a nagyszámu, kis pénztárakhoz, amelyeket egy-egy foglalkozásbeli munkaadók szerveznek.

Krassó-Szörény vármegye ásványgazdagsága.

Dél-Magyarországnak leginkább Krassó-Szörény vármegyéhez tartozó területe, hazánk egyik leghegyvölgyesebb része. A területet földtanilag vizsgálva azt találjuk, hogy anyaga négy kőzetféleségben dominál, u. m. kristályospala, csillámpala, homokpala és őszárvizbeli lerakódás. Ezekon kívül találunk porphirt, trachytot, serpentint, de sajátságos, hogy kova csakis mint tartozék fordul elő apró szemcsékben.

Ezen, ezer meg ezer hegy-völgygyel és hatalmas bük-, tölgy- és fenyőerdőkkel pompázó, mintegy 3600 négyszög kilométerre tehető terület bőven rejt méhében bányászati kincseket, amelyekből eddigelé csak a szab. cs. kir. osztrák magyar államvasut társaság dolgozik. De valószínű, hogy a kincstár is nemsokára hasznót hozó üzembe fogja juttatni ott szerzett területeit, amelyek most vannak félnyitás alatt. De mindez csak csekély üzembe vett része annak az óriási mennyiségű, hasznos ásványokkal bíró területnek, amely még bőven kínál érintetlenül méhében heverő kincseket.

Természetesen csak akkor lehet várt eredményekre számítani, ha ez a terület is megfelelő közlekedési eszközökkel egy irányban a Dunával, másirányban az állam vasutaival jut összeköttetésbe.

Néhány napi, most télen tett kutatásaink nyomán csak megerősíthetjük mindazokat az állításokat, amelyeket szakembarektől hallotunk és olvastunk, hogy e vidéken haszonnal lehetne még sok helyen szenet, vasat, réz, sőt nem kevés aranyat is bányászni.

Ez utóbbit illetőleg úgy tudjuk, hogy egy németországi „gneisenau“ nevű cég a Nera folyó mentén néhány év óta aranymosást folytat. Hogy az eredmény, ha kellő szakértelemmel dolgoznak nem lehet rossz, erről biztosítékot ad a folyó mentén levő homoknak arany tartalma.

A Nera vidék homokjának arany tartalma meghaladja sokszor tetemesen tonnáként az egy grammot már pedig ez a mai aranymosó készülékek előrehaladottsága mellett nagyon jól fizető eredmény. Hiszen olyan készülékeink vannak, amelyekkel naponta 500 tonnát lehet felmosni, miből legkevesebb egy felkilo aranyra számíthatunk, ez pedig legalább 1300 koronát ér.

A hegyek között régi hányókra is találunk, amelyek bizonyára arany tartalmu kova mellől hordattak ki.

Vasut kell tehát mielőbb ennek a vidéknek s akkor bizonyára nem sokáig kell várni a tőkének előrenyomulására. A vasut pedig bátran építhető, mert vágányai mentén fogja a szenet kapni, szállításra pedig bőven akad fa, ásvány stb.

Minő kilátásaink lehetnek jövőre nézve s akkor ha vasut lesz ezen a vidéken? Erre a kérdésre kellő képet ad a szab. cs. kir. államvasutársaságnak anina-stayerlak

birtoka, amelyet annak idején az államtól vásárolt meg s amely ma a legvirágzóbb szén és vasipar területek egyike.

A szőrénymegyei hegyekben három féle szén előjvetelt észleltünk; de lehetséges, hogy egy negyedik is van, a mit nem láttunk: a grafit.

Az egyik szénfaj jó minőségű fekete kőszén, amely semmivel sem áll az aninainak mögötte; a másik fényes barna szén, amely hőben gazdag, jól ég kevés hamuja van és kokszolható, a lignitek is bőven vannak képviselve.

Mindebből felismerhető, hogy a képződmény nem egykoru s a hatalmas áradatokkal lesöpört és beagazott növényzet több korszakban szenesedett el.

A vasról szólva, amely szintén többféle alakzatban fordul elő, csak a mangan tartalmu barna vasérceket említjük, amelyek vegyes lemezre 40 százalék vasat 16 százalék mangant; 23 százalék kovasavat, elenyésző csekély foszforsavat, és semmi ként nem tartalmaznak.

Lehetetlen, hogy e vidék ne tartalmazzon sok kénkovandót is.

Bőven fordul elő a kítőnő anyagnemeken kívül sok alumíniumot tartalmazó timföld és mész is; s minthogy vándor magnezit kővekre is találtunk, nem állítjuk bizonyosra, de feltehető, hogy ez is nagyobb mennyiségekben lesz található.

Rácz Károly.

Nyersolajtüzelés a háztartásban.

Irta és felolvasta a „Magánmérnökök országos szövetségében” Székely Lajos mérnök.

Ma a nyersolajkérdés kísért. Bennünket is ez a kérdés hozott össze. Habár az igen tisztelt hallgatóság tulnyomó része előtt a nyersolaj nem ismeretlen anyag, méltóztatassék mégis megengedni, hogy rövid pár szóval a nyersolaj eredetéről és tulajdonságairól egyet-mást elmondhassak.

A nyersolaj eredetére nézve a vélemények megoszlanak. Legvalószínűbb, hogy kihalt tengeri állatfajok testanyagának lassu bomlási terméke. A felszínen ritkán, s rendszerint csak a föld mélyében található, ahonnan némely helyeken magától tör elő. Leginkább mélyfúrások révén szivattyuzás által nyerik.

A nyersolaj többnyire sötétbarna színű, ritkább vagy sűrűbb folyadék, amely szabadon meggyújtva, erős füst és koromképződés mellett ég, akár csak a kátrány.

A nyersolaj feldolgozása desztilláció útján történik. 40°-on aluli frakciók adják a rhigolint, a petroleumacetert 40°–70°-ig, a gasolint 70°–80°-ig, a benzint 80°–100°-ig, a ligolint 100°–120°-ig, a benzololajat 120°–150°-ig és az égő petroleumot, a 150°–300°-ig átdestilláló részletek szolgáltatják. A 300°-on felüli desztilláló anyagok legnagyobb részben paraffinból állnak. Ugy a nyersolaj, mint annak az imént felsorolt termékei, miután nagyrészt szén és hidrogéntartalmuk, elégetve 10–11,000 kalóriát szolgáltatnak, míg a legjobb minőségű szén nem ad többet 6 7000 kalóriánál.

A nyersolajból 300°-on alul nyert termékek a kereskedelem és ipar terén sokféle alkalmazásban előnyösen értékesíthetők, miért is fűtési, illetve tüzelési célokra nem jöhetnek számításba. Tüzelési célokra tehát gazdaságosan csak nyersolaj, továbbá a 300°-on felüli destillációnál visszamaradó termékek a kékolaj és a másutt használhatók. Ezeket szórványosan ipari tüzeléseknél alkalmazzák is, nagyobb mértékben azonban ezen tüzelési mód elterjedni nem birt, főleg a miatt, mert a szénbányászat érdekeibe ütközött. A nyersolajtermelés folyton növekedőben van, míg a fogyasztás nem áll arányban a

termeléssel. Míg a világtermelés az 1906. évben kb. 220 millió hordó volt, már az 1907. évben kb. 270 millióra emelkedett. Ezen termelés nagyrésze Oroszországra, Galicia és Romániára, de főleg Észak-Amerika, Kanada és Mexikóra esik. Egyedül Galicia a múlt évben 1176,000 tonna nyersolajat termelt. Hazánkban is vannak nyersolajterületek, de mivel a kereslet nem tart lépést a termeléssel, a tőke nem látja befektetését kelleőleg biztosítva és így a nyersolajkutatók lanyhán folynak. Ez természetes is; mert a tulprodukción folytán a nyersolajnak nagyon alacsony az ára és a tőke meddő vállalkozásba nem bocsájtkozhat. Pedig nemzetgazdasági szempontból fontos volna, ha ezt a földben nagy mennyiségben rejlő kincsünket is értékesíthetnők. Ehhez azonban nagy és biztos piacot kellene teremtenünk *anélkül, hogy szénbányászatunknak ezzel ártanánk.* (Ez csakis így kívánatos. A szerk.) Erre szerény véleményem szerint van expediens. Ha széntermelésünket nézzük, látjuk, hogy szénbőségünk dacára, évenként körülbelül 12 millió q. szenet importálunk. Ennek nagy része poros szén, amit főleg háztartási célokra u. m. szobakályha, fűrdőkályhafűtési és főzési stb. célokra használnak. *Ezt a szénmennyiséget nyersolajjal lehetne pótolni, miáltal szénbányászatunk érdeke csorbát nem szenvedne és használhatnánk a nyersolajtermelésnek.* Itt a könnyen meghódítható kört a nyersolaj meg is tarthatná, sőt annak nagyobb, biztos piacot teremthetne. Ez volna tehát azon tér, melyen a szén és a nyersolaj közötti úr áthidalható, a két-érdek közötti ellentét elsimítható és amelyen mivel a kormány is rendszeresíteni akarja a nyersolaj utáni kutatást, úgy a közérdeknek, mint nemzetgazdasági érdekünknek hasznos szolgálatot teljesítenénk, annál is inkább, mert elősegíthetnők, sőt siettethetnők a kormány ezen elhatározásának gyorsabb menetben való végrehajtását, s talán hamarabb elérhetnők fűtésünk fedezésénél, az idegen származású termékek kiküszöbölését. Ha a nyersolaj felhasználása célirányosan ott történik, ahol az a versenyt a kőszénnel felveheti, úgy a szénfűtés és nyersolajfűtés megállhat egymással. éppen úgy, mint a gáz és villanyvilágítás. Eleintén itt is versenytársakat láttak, míg a technika segítségével mindkét részről olyan haladást nem tettek, hogy azok közhasznosítása külön-külön közérdekké vált. Hogy ezen állításomat igazoljam, megpróbálom a szenet a nyersolajjal párhuzamba állítani, hangsúlyozván, hogy az analógia ipari tüzemekre nem vonatkoztatható. Nézzük tehát, melyik anyagnak a használata előnyösebb a háztartásban. A kőszénfűtésnél először tüzet kell rakni és a kályha ha akár annak, akár a kéménynek szerkezete nem tökéletes, igen gyakran füstöl. A nyersolajfűtésnél megnyitjuk az olajtartány csapját s egy szál gyufával gyújtjuk meg a lecspepő olajat. A kőszénfűtésnél a kályha csak akkor kezd meleget adni, mikor a benne lévő szén már áttüzesedett, ami elég hosszú ideig tart. A nyersolajfűtésnél a melegedés a gyújtással egyidejűleg kezdődik meg. Ennek a ténynek a közönséges fűtésnél is nagy jelentősége van, de a háziasszonyokra nézve különös fontossággal bír az, hogy a nyersolajtüzelés a főzésnél ugyanazokat az előnyöket nyújtja, mint a gázresó, ezenfelül azonban a gyors süttést is lehetővé teszi.

Ugyanez a tulajdonsága a nyersolajfűtésnek érvényre jut a fűrdőkályhák fűtésénél is, mert 15–20 perc alatt készül el a meleg fűrdő s magunk készíthetjük el, anélkül, hogy a cselésdre szorulnánk.

A nyersolajfűtésnél ezenfelül módunkban áll az égést tetszésünk szerint szabályozni, akár hirtelen meleget akarunk elérni, akár a meleget egyenletesen fenntartani, amit egyszerűen az olajtartó csapjának megfelelő igazításával értünk el. Ezenfelül a fűtést bármikor azonnal beszüntethetjük a csap elzárása és újból megindíthatjuk a csap megnyílása és az olaj meggyújtása által. Ha ehhez hozzávesszük még azt, hogy a nyersolajfűtés kb. 25%-al olcsóbb is, mint a kőszénfűtés, az előnyöknek akkora sokaságával állunk szemben, hogy a közönség, mihelyt megismerte a nyersolajfűtést, kapva fog kapni rajta. Ha a kályhába bizonyos mennyiségű szenet beada-

goltunk, az az áttüzesedés után egyszerre olyan nagy meleget fejt ki, amire nincsen szükség. Az így kifejett szükségtelen nagy melegnek legnagyobb része — mivel a kályhák meglehetősen képesége a szobák nagyságához van méretezve és mivel a kályhák melegadó képessége bizonyos mértéken felül nem fokozható — a kürtön kihasználatlanul vész el és ez veszteséget jelent. Azon maximális melegmennyiség, melyet fűtőfelületünkkel gazdaságosan értékesíthetünk a vaskályhánál, kb. 8000, míg cserépkályhánál 2500 3.000 calória mm.-ként. A nyersolajfűtésnél annyi olajat égettünk el, amennyire szükségünk van ahhoz, hogy a szobát melegen tarthassuk. Fűlés melegét tehát nem kell előállítanunk, melegvesztésünk csak csekély és az égéstermékkel gazdaságosan használhatjuk ki. A nyersolaj égéstermékei nem mérgező hatásúak, mert lényegileg csak szén-savból és vízgőzből állanak, ellenben a kőszén-gázok már sok halálos esetnek voltak okozói. A szénél nagy levegőfelesleggel kell dolgoznunk, ami a hatás fokozására megy. A nyersolajnál csak alig kell levegőfelesleg. Ha ezen egybevezetésekre visszapillantunk, feltétlenül azon következtetésre jutunk, hogy a nyersolaj használata a háztartásban hasznos és kívánatos, ha tehát a nyersolaj használatára mindenképen kifogástalan és feltétlenül megbízhatósággal használható készülékre tehetnénk szert, ezt hálásan fogadná az emberiség. Ilyen szerkezet meghódíthatná az egész világot, mert előnyeivel mindenütt és mindenkinek használna. Egy ilyen kifogástalan szerkezet — bár fölületesen nézve jelentéktelenné látszik — sokkal több szolgálatot tehetne, mint sok világszólónak tartott találmány, mert ez általános szükségletet képez s ez minden háztartásban nélkülözhetetlen.

Vannak már ilyen természetű szerkezetek és különösen az utóbbi időben nagyon sokan törekcsenek a kérdés megoldására. A hasonló célra szolgáló különféle szerkezetek főbb elveit a következőkben ismertetem. A legkedvezetesebb berendezés az, ahol az olajat karimával ellátott fazékszerű edénybe öntik; a karima alatt az edény lyukasztva van. Az edényt a kályha rostélya helyére helyezik; az olaj meggyújtva elég s ha tovább akarunk fűteni, az edénybe újabb olajat kell tölteni. Ezen készülékek primitív volta mellett az a nagy hátránya, hogy a láng nem keveredhetik jól a levegővel és így tökéletlen elégetést kapunk, minek következménye a túl nagy koromképződés, mely a kályha vagy tüzhelyek igen gyakori tisztogatását vonja maga után. Továbbá hátránya ezen rendszernek, hogy először az olaj illékonyabb része ég el, míg a magasabb gyulladási ponton eléggé frakciók a legtöbb esetben kátrányos koks alakjában visszamaradnak s ez utóbbiak kitisztogatása kellemetlen és piszkot okozó művelet.

Természetes, hogy egy ilyen szerkezet a mai cselédviszonyok mellett a mi fokozott igényeinknek meg nem felelhet.

Az újabb szerkezetek legtöbbjénél, igen helyesen már gondoskodás történik a tüzelőanyagnak a tüzelőtérbe való állandó hozzáfolyásáról. Mivel a nyersolaj tökéletes elégetése meglehetősen nagy feladat, majdnem az összes nyersolajtüzelő berendezéseknél mechanikai segédeszközök igénybevételeivel dolgoznak. Így vannak olyan szerkezetek, melyeknél az olajat nyomás alá helyezik. Ez olyképen történik, hogy egy hermetikusan elzárható edénybe a beöntött olajra légszivattyú segítségével levegőt szoritunk be. Hogy az olajos edénybe — nevezük ezt tartánynak — tehát az olajos tartányban túl nagy nyomás ne keletkezzék a tartány feszmerővel való ellátva, mely feszmerőről mindenkor leolvasható a

nyomás nagysága, nehogy túlnyomást idézünk elő és hogy a megfelelő nyomás elérése után a szivattyúzást abban hagyjuk. Az olaj a tartányból vezetettük a tulajdonképeni égőbe és alul szűk nyíláson fuvókán át jut a kályhába. Ezen természetű szerkezetek üzembe helyezése és működése a következőképen történik. A kályhát torkoló égőt először szeszlánggal, vagy más módon elő kell melegítenünk és az így átmelegített csővezetékbe bocsátjuk az olajat, mely utjában igen forró felületekkel érintkezvén olaj-gőz és gázkeveréket ad, mely keverék a fuvókán keresztül a tüztérben levegővel intenzíven keveredve ég. Ezen szerkezet elméletben nagyon szép, gyakorlati értékét azonban igen nagy mértékben csökkenti azon körülmény, hogy annak kezelését nem lehet a teljesen laikus és a legtöbb esetben indolens cselédségre bízni. Az égetendő anyag utjában annyira fölhevül, hogy már a csővezetékben elpárolog s így a csövet és a fuvóka nyílását kokslerakodás következtében könnyen eldugaszolja, minek folytán ezen nyílást és a csövet gyakran kell tisztogatni, különben nem kapunk tüzet. Más szerkezeteknél nem helyezik magát az olajat nyomás alá, hanem az olajat vízzel keverve vezetik a tüzelőtérbe és az elégés úgy nevezett lépesős rostélyon szabad elégetés útján történik. Az olaj a vízzel habos emulziót képez és meglehetősen füstmentesen ég el. Itt a tüzelőanyag már megközelítőleg sem lesz olyan jól értékesítve, mint az előbbi szerkezetnél.

(Folytatjuk.)

✂ Bányászati hírek. ✂

Kornfeld Zsigmond báró. Az a kitüntetés, amely Kornfeld Zsigmondot, a Magyar általános hitelbank elnökgazgatóját bárói rangra emelte, semmivel sem emelte azt a hatalmas értéket, amelyet közgazdasági életünk e legmarkánsabb egyénisége életének nagyarányú munkásságával, talentumával, széles látókörével és csodálatos alkotókészségével magának szerzett. Kornfeld Zsigmondot szűk keretekben tárgyalni alig lehet. Egy-egy alkotása önmagában is sokkal hatalmasabb, hogy túl ne nőne a sablonos méreteken. Így utolsó alkotásai közül elég, ha az önálló bank kérdésében adott véleményére utalunk, amely különálló oszlop ebben az aktuális kérdésben. Alkotóképességének mérve a Hitelbank keretében levő gyárak komplexuma. Amit a magyar ipar terén Kornfeld — bár sok aggodás, alapos megfontolás után — alkotott, az erre az országra több, mint száz soi disant államférfi együttes működése. És végül a Hitelbank, pénzügyi életünknek ez a legnagyobb tényezője, annak azzá fejlesztése, a mi, Kornfeld Zsigmond elmulthatatlan dicsősége. A királyi kitüntetés most bekoronázta ezt a

ELSŐRENDŰ SZINBŐR
NAJTO SZIAK
TECHNIKAI BŐRGIKKEK

OOO ELSŐ MAGYAR PAMUT-, TEVESZŐR- ÉS OOO
BALATA-HAJTOSZIJ-GYÁR LEVY JAMES, POZSONY

GYÁR ÉS IRODA:
POZSONY-LIGETFALU.

INTERURBAN TÁVBEZÉLŐ
261. SZ. MINDENMÉŰ
VARRÓ- ÉS KÖTŐSZIAK.

tettekben gazdag életet. Ez a kitüntetés a magyar közéletet csak annyiban lepte meg, hogy szinte önkénytelenül kérdezte: — Hogyan? Kornfeld csak most lett báró? — A köztudatba már annyira átmentek Kornfeld érdemei, hogy minden kitüntetés, mely személyét éri, egyéniségének abszolút tiszteletét, elismerését, megbecsülését már nem fokozhatja. Legfeljebb arra ad alkalmat, hogy kifejezésre juthasson mindaz, amit iránta a magyar közélet régen táplált.

A Salgótarjáni kőszénbánya rt. mérlege. A magyarországi ipari vállalatok sorában negyven év alatt a legelső helyre küzdötte fel magát a Salgótarjáni kőszénbánya rt., melynek 1908. évi mérlege újabb bizonyítéka annak a nagyarányú munkásságnak, amelyet e hatalmas bányavállalat a magyar piacok kőszénhiányának megfelelő ellátása érdekében kifejt. Az 1908. év tiszta hozama 3,343.319 korona volt, de a társaság már előzetesen 1,000.000 koronát fordított leirási tartalékjának és 300.000 koronát rendes tartalékalapjának növelésére. A társaság bányáinak bruttó jövedelme 4,671.343 korona volt és ezenkívül a tárcában levő értékpapírok hozama és a betéti kamatok 390.279 koronát tettek ki. A nyereség- és veszteségszámla tételeinek alakulása a következő volt:

Tartozik: 1908. évi adó Salgótarján után 212.320, 1908. évi adó Petrozsény után 206.161, leirási tartalékszám: leírás a gépek, eszközök és egyéb üzletfelszerelések elhasználása folytán beállott értékcsökkenésért 1,000.000, a tartalékalap növeléséért 1908-ra 300.000, jutalékért az igazgatóság és a hivatalnokok részére 1908-ra 364.314, tiszta jövedelem az 1907-iki maradvánnyal együtt 3,343.319 korona. — **Követel.** Maradvány 1907-ről 364.493, értékpapírjainak és takarékpénztári betétek kamata: 390.279, bányáink bruttó jövedelme 4,671.343 korona.

A mérleg tételei, melyek a vagyonállományt a legrigorózusabb körültekintéssel értékelik, hű képet adnak azokról a méretekről, amelyekkel e hatalmas magyar vállalat dolgozik. A bányatelepek értéke 10,402.698 korona, de ezzel szemben a leirási tartalék 8,311.114 koronát tesz ki és a rendes tartalékalap a 12 millió koronát megközelíti. A vezetőség különös gondot fordít emellett a vállalat mobilitására, amit azzal biztosítottak, hogy a társaság 4,594.824 korona betét és 4,664.380 korona azonnal értékesíthető, tőzsdéileg jegyzett értékpapír felett rendelkezik. A hivatalnokokkal szemben való gondoskodás mérvét jelzi, hogy a hivatalnoki nyugdíjalapot 2,048.041 koronára növelték. Egyébként a mérleg tételei a következők:

Vagyon: Bányáink értéke Salgótarjánban, Kisterennén, Petrozsényban és Vulkánban 10,402.698, pénztárkészlet Budapesten 110.841, pénztárkészlet Salgótarjánban és Petrozsényban 184.733, betétek pénztárkészletnél 4,594.824, cselekvő vállalatok 8524, értékpapírok (magyar koronajáradék, záloglevelek, részvények) 4,664.380, felső-zsilvölgyi kőszénbánya társulati részjegy 1,295.406, letétek értékpapírokban 435.154, a hivatalnokok nyugdíjalapjának értékpapírjai és ingatlana 1,976.908, földbirtokunk Salgótarjánban, Baglyasalján, Zagyván, Ioszáon, Etesen, Petrozsényban, Vulkánban stb. 1,192.378, berendezések és leltárak 13,479.055, letarolásra megvett erdők 1,388.925, üzemi anyagok 2,344.842, élelmiszerek 398.542, szénkészlet 106.977, különböző adósok (szénzámlák)

4,575.102, foglalók és függőszámlák 210.617 korona. — **Teher:** Részvénytőke 18,000.000, leirási tartalék 8,311.114, tartalékalap 11,703.387, tartalék értékpapírjaink árkülömbiségeért 285.425, tartalék kétes követelésekért 178.000, külön tartalék tervezett új befektetésekre 419.780, különböző hitelezők 1,376.238, felső-zsilvölgyi kőszénbánya-társulati részjegy hátralévő kamatmentes vételára 493.000, letétek értékpapírokban 436.154, hátralévő munkabérek 1908. december hóról Salgótarjánban és Petrozsényban 408.926, hátralévő osztalékok és részvénytőke visszafizetés 3212, az igazgatóság és hivatalnokok jutaléka 364.314, a hivatalnokok nyugdíjalapja 2,043.041, nyereség 3,343.319 korona. Főösszeg 47,370.915 korona.

Délafrikai bányarészvények Magyarországon. Az utóbbi napokban a budapesti piacon három angol utazó, névszerint James D. Cohen, L. G. Egger és P. Gunsbury kísérleteket tesznek arra, hogy több délafrikai aranybánya részvénytársaság részvényeit elhelyezzék. A részvények névértéke 1 font sterling és al pari árfolyamon kínáltnak, de azok valódi; belső értékére mérvadó az, hogy a három angol egy budapesti törpe banknál 30 %-ra akart 10.000 darab ilyen részvényt lombardirozni. Kétségtelen, hogy e bányarészvényekkel való hűzálás kizárólag a viszonyokkal nem ismerős magyar közönség behálózására irányul, amit bizonyít az is, hogy a kérdéses bányarészvénytársaság a New-Jersey szigeti cégbírósnál lett bejegyezve, ahol tudvalevőleg az alaptőke befizetésének megtörténtét nem kell bizonyítani, hanem csak azt, hogy az alakuló közgyűlés tényleg megtartott. Nem hisszük ugyan, hogy Budapesten a legkisebb eredménye volna is a három angol ügynök munkájának, de köteles óvatosságból mégis utaltunk arra, hogy milyen eredménnyel végződnek az ilya valaki esetleg tőlük részvényeket vásárolna.

Bányászati Évkönyv. E cím alatt már legutóbbi számunkban hírt adtunk arról, hogy a „Bányászati Évkönyv“ című munkával semmi néven nevezendő összeköttetésben nem állottunk és nem állunk. Ennek dacára időközben arról értesültünk, hogy a „Bányászati Évkönyv“ ügynökei lapunkra való hivatkozással egyes bányatársaságoknál hirdetések szerzésére tettek kísérletet. Nevezetesen egy Láng Egon nevű ember, ki névjegyén a hírlapíró címet tüntette fel, járt el hasonló módon. Megállapítottuk, hogy Láng Egon nem hírlapíró. Ilyen nevű tagja sem az Újságíró egyesületnek, sem az Otthon hírlapírók körének, sem a Közgazdasági írók egyesületének nincs. Láng Egon a maga hírlapíró voltát egyetlen aktával tudná bizonyítani és az is — a büntető törvényszék irattárában fekszik. Részünkről elismerjük minden ember jogát arra, hogy kenyeret keressen, de csak becsületes uton. Azt azonban, hogy e kenyérkeresethez — engedélyünk nélkül — bárki a mi becsületes nevünket használja, meg nem engedhetjük. Kijelentjük tehát, hogy aki a „Bányászati Évkönyv“ című munkával ügynökösödve lapunkra hivatkozik, közönséges csaló, akit a legközelebbi rendőrnek kell átadni.

A Magyar leszámítoló és pénzváltó Bank rt. új bányája. A Magyar leszámítoló és pénzváltó bank r. t. tudvalevően elhatározta, hogy intenzívebben fog foglalkozni a bányászattal s ezért fiumei szakértő igazgatóját Budapestre rendelte föl a bányászati osztály vezetésére. Az intenzív munkásság első jele, hogy az intézet *Ilobán*, Szatmárvármegyében levő aranybányájában nagy beruházásokat fog tenni, mert az aranybánya szakemberek vélekedése szerint igen gazdag arany, réz és egyéb fémekben.

A Marosujvári magyar ammoniák-szódagyár r. t. jelentékeny befektetés árán üzemét a maronátrón előállítására bővíti ki. Az új üzemág, mely még ebben az esztendőben megkezdődik, a jelentékeny belföldi szükségletet teljes mértékben képes lesz fedezni, úgy hogy az Ausztriából és Boszniából való eddigi behozatal előreláthatólag igen csekély mértékre fog redukálódni. A belföldi szódafogyasztás fokozását fogja előmozdítani különben az az intézkedés is, hogy Budapesten egy *központi elárusító iroda* fog szerveztetni, melynek vezetésével *Steden* József, az aussigi és marosujvári gyárak jelenlegi vezérképviselője fog megbízatni. A hazai szódaiparra nézve fontos esemény lesz továbbá, hogy a jövő esztendőben már üzembe kerül a *dési ammoniák-szódagyár telepe*, melynek építéséhez már a tavasszal hozzálatnak. Miután a marosujvári és dési gyárak együttevő körülből kétszer annyit fognak termelni, mint a mennyit a belföldi fogyasztás ez idő szerint tesz, előre látható az a heves versenyküzdelem, mely a belföldi szódaiparra a legközelebbi jövőben várakozik.

Handlovai kőszénbánya rt.-cég alatt a handlovai kőszénbánya kiaknázására legközelebb részvény-társaság alakul. Az alakuló közgyűlést március hó közepén tartják meg. A részvénytőke hat millió korona lesz és ezt az összeget a Salgótarjáni kőszénbánya rt. és a Magyar általános kőszénbánya rt. jegyzi. Az új részvény-társaság elnöke dr. Chorin Ferenc lesz.

Nagy földgázomlás Erdélyben. Nagysármáson, a hol a pénzügyminisztérium megbízásából jelenleg kálisó-kutatások folynak, január 30-ikán a furólyuk mélyítése alkalmával óriási gázmenyiségek kitódulását észlelték, úgy hogy a munkálatokat be kellett szüntetni. A pénzügyminisztérium e jelenség megvizsgálásával *Pfeifer* Ignác műegyetemi tanárt bízván meg, konstatáltatott, hogy a furólyukból *másodpercenként egy köbméter* éghető gáz áramlik ki, mely majdnem teljesen metanból áll. A kitóduló gáz köbméterenként 8400 kalóriát képvisel, úgy hogy ez a gázelfordulás mintegy 10.000 lóerőnyi energiát szolgáltat. A Nagysármáson észlelt csodás jelenség szinte ritkaságszámba mehet és a mennyiben ez a gázkitódulás állandónak bizonyulna, lehetséges volna az ott rendelkezésre álló energia ipari értékesítéséről gondoskodni.

A Magyar Bánya rt. Dobsina cégnél változás állott be, amennyiben *Lóv* Ernő igazgatósági tag ebbeli minősége és cégjegyzési jogosultsága megszűnt.

A Máramarosi Bányavállalat rt. igazgatóságából dr. *Grósz* Lipót igazgatósági tag kivált s ebbeli minőségének és cégjegyzési jogosultságának megszűnését a budapesti törvényszék cégjegyzékébe bejegyezték.

A Pittel és Brausewetter beton, hid és mélyépítő rt. társulati főtisztviselőjénck *Thalner* Imrénének cégjegyzési jogosultsága a cégjegyzékbe bejegyeztetett.

A Kőfaragó és márványipar r. t. (Szabadka) 1908. évi *tiszta nyeresége 18.315 korona* (1907-ben 17.658 korona). Az *osztalék 14 korona* — 7 százalék lesz, a tavalyi 12 korona — 6 százalékkal szemben.

Deutch-Slavonische Bergbaugesellschaft cég alatt *Schulze* R. J. hanoveri bányabirtokos új bányavállalatot

létesített, amely a Horvátországban levő barnaszenek kiaknázását tűzte ki céljául. A vállalat egy brikketgyár létesítését is tervezi.

Szénforgalom. A m. kir. államvasutak vonalai mentén fekvő kőszénbányák a január 31-től február 6-áig terjedő héten, hat munkanap alatt, összesen 11.428 kocsirakomány szenet adtak fel; 1923 kocsirakománnyal kevesebbet, mint az előző héten és 62 kocsirakománnyal kevesebbet, mint a múlt év hasonló időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 1904 vasuti kocsit raktak meg; 321 kocsival kevesebbet, mint az előző hét egy-egy munkanapján. — A február 7-től február 13-áig terjedő héten, hat munkanap alatt, összesen 13.050 kocsirakomány szenet adtak fel; 1.622 kocsirakománnyal többet, mint az előző héten és 1.077 kocsirakománnyal többet, mint a múlt év hasonló időszakában. Egy-egy munkanapon átlag 2.190 vasuti kocsit raktak meg; 286 kocsival többet, mint az előző hét egy-egy munkanapján.

Pirszén. A szomolnoki dohánygyár üzemében április 1-től egy, esetleg három éven át szükségletű s évenként mintegy 200.000 kgr. gőzfűtési célokra teljesen alkalmas kocka pirszén szállítására az ajánlatok március 22-én d. e. 11 óráig a dohánygyári igazgatósághoz nyújtandók be.

✂ KÜLFÖLDI HIREK. ✂

Szállítási kedvezmény a francia szénforgalomban.

A francia kormány a régi kedvezményeken felül tonnánként 2 korona szállítási kedvezményt engedélyezett a bányavállalatoknak a *házi tüzelésre szánt szenek szállítására*. A tüzelőanyag drágaságán segitendő, kereskedelemügyi kormányunk követelhetné ezt az intézkedést.

Felső-Szilézia szénforgalma 1908-ban. A felső-sziléziai kőszénbányák múlt esztendei forgalmáról a következő kimutatást adjuk: Az *összforgalom* az 1907. évi 23.494.187 tonnával szemben 24.703.959 tonnát tett ki. Ebből Felső-Szilézia különböző piacaira szállítottak 5.167.497 tonnát, más belföldi piacokra 11.245.956 tonnát, míg külföldre 8.290.209 tonna került.

456 kilométer hosszú csővezeték. Mint az osztrák mérnök és építész-egylet közlönye jelenti, a California olajvidéknek a Southern Pacific vasutal való összeköttetése csővezeték segítségével tervbe van véve. A csővezeték Oil Citytől Porta Costaig fog vezetni. A 456 kilométer hosszú vezeték építését a Southern Pacific vasut-társaság tervezi, a költségek 17–20 millió márkával vannak előirányozva.

A kanadai vasérctermelés. Az American Iron and Steel Association érdekes kimutatást tesz közzé, mely szerint Kanadában most 16 kohó van, melyek évenként 1.035.800 tonna nyers vasat termelnek, 200.000 tonnával többet, mint négy évvel ezelőtt. A 26 hengermű és acélmű övi termelőképesége 1.004.600 tonna, 140.000 tonnával több, mint 1904-ben. A Canadian Iron Corporation New-Brunswick állam kormányától államsegélyt kér a Gloucester grófságban föltárt vasérctelepek kiaknázására. A szóban levő telepek látható vasérckészletét 50 millió tonnára becsülik és a társaság naponként átlag 1000 tonna vasércet remél bányászni.

Az ausztráliai vasérc-kivitel korlátozása. Az utóbbi időben Ausztráliában is erős mozgalom indult meg a vasérc kivitele ellen. Newcastleben a magánügyi tanács az ausztráliai szövetséges államok kormányaihoz körlevelet intézett, melyben adatokat és véleménynyilvánítást kér a külföldi kartekek által kiaknázott ausztráliai vasércbányákról és azt a véleményt fejezi ki, hogy a külföldi kartekek által exportált nyers ércekre súlyos kiviteli vámot kell kivetni, mert az ausztráliai érctelepek már-már kimerültek és az ércet külföldön dolgozzák fel. A körlevél felhívja azt az esetet, hogy angol tőkepénzesek a Broken-Hill hegyeken nagy érctelepeket szereztek meg, de a kohókat Németországban akarják berendezni, tehát angol tőkével ausztráliai érctelepeket német munkások javára aknáznak ki. Az ausztráliai olvasztók egyre-másra kénytelenek munkásokat elbocsátani, mert a nyersérczek külföldre mennek.

Bányászati találmányok.

Eljárás páncéllemezek számára és más célokra szolgáló acél előállítására. Sch. 1918. alapsz. Bejelentette Societé Schneider A. Cie cég Párisban. 1908. nov. 12. Képviseli *Szilasi* Jakab ügyv. VII. Rákóczi-ut 32.

Ha acélból állítunk elő (páncél)-lemezeket, az acélt a hengerlés és kovácslás után tudvalevőleg ki hagyják hűlni, mielőtt ezt újból megmunkálnák.

Vannak már most acélfajták, melyeknél lehűlés-közben belső repedésképződés áll be.

A találmány tárgyát oly eljárás képezi, mely ezen hátrányos repedésképződést kiküszöböli.

Eljárás tüzelőanyag táplálására belső eléggéssel dolgozó, zárt körfolyamatu erőgépeknél. I. 1026. Bejelentette Jambert George Francois, vegyész Párisban. 1908. szept. 29. Képviseli *Harsányi* szab. ügyv. VI., Váci-körút 78.

A találmány célja, hogy a belső eléggéssel dolgozó erőgépek beocsátó szerveiben és tüzelőanyag vezetékiben megakadályozzuk a robbanékony gázkeverékek képződését. Ezért a petroléumot vagy más tüzelőanyagot oly sűrített gáz segítségével fecskendezzük be (nyomás alatt) a hengerbe, mely oxigénben kevésbé dús, mint a hengerbe visszavezetett, töltés gyanánt szolgáló gázkeverék minthogy az oxigénben dús sűrített gáznak a folyós tüzelőanyaggal való érintkezése meg van akadályozva, nem keletkezhetik robbanékony gázkeverék.

Eljárás robbanó szerek előállítására. K. 3438. alapszám. Bejelentette Kilbum Edward Dumber mérnök, Londonban. 1908. május 12. Képviseli *Harsányi* Kálmán szab. ügyv. Váci-körút 78.

Az új robbanóanyagok — a feltaláló állítása szerint — az a fontos előnye van, hogy a lángjának, illetve robbanásának a hője oly alacsony, hogy a bányaléget és szénport nem bírja meggyújtani.

Védekezés a rozsda ellen. L. 2435. Eljárás a rozsdásodást gátló bevonatok előállítására vas és acéltárgyakon. Bejelentette Langbein-Pfanhauser Werke Gesell-

schaft cég, Leipzig-Sellerhausen. 1908. nov. 10. Képviseli Kalmár Jakab VII. Rákóczi-ut 44.

A találmány lényege abban áll, hogy a vasat és acélt ólommal vonjuk be, mielőtt elektrolytos uton cinkoznők.

Új biztonsági áramkapcsoló. K. 3527. alapszám. Csapókulcsesal zárható biztonsági áramkapcsoló robbanótöltények meggyújtására. Bejelentette Kamler Ferenc bányász, Gelsenkirchenben. 1908. július 28-án. Képviseli Neufeld Ármán szab. ügyv. József-körút 8.

A bányákban alkalmazott robbanó töltények idő előtti elsülése és az ebből származó szerencsétlenségek gyakran a gyújtókészülék gondatlan és szakszerűtlen kezelésére vezethető vissza. A már ismert csapókulcs alkalmazásának az a hátránya, hogy a kulcslyukba véletlenül kerülő szeg, drótdarab vagy más efféle idegen test zárta az áramkört; az új kapcsolónál ezt a biztonsági szerkezet megakadályozza. A kontaktusok itt is kulcsal hozhatók érintkezésbe, de ezen kontaktusok között egy eltolható szigetelő lemez fekszik, melyet ezen helyzetben egy rugóhatás alatt álló tolóretesz rögzít. A zárógomb a készülék oldalsó hordszíjain között van elrejtve, úgy, hogy avatatlanok áramzárast nem létesíthetnek.

Füstmentes égés. M. 3269. alapszám. Berendezés füstmentes égés előérésére kazántüzeléseknél. Bejelentette Franz Marcotty gyári cég, Berlin-Schönebergben. 1908. okt. 24.

A feltaláló szerint a füstmentes, tökéletes égést másodrendű levegőnek a tüzelőtérbe való vezetésével érhetjük el. A levegőnek a tüzelőtérbe való vezetése automatikusan történik és pedig oly mértékben, amilyenben a vakuum az égési térben növekedik, úgy, hogy a vakuum bizonyos határtul nem léphet. A levegőnek a tüzelőtérbe való vezetése légszűrőn át történik, amelyek az ajtókereten vannak elhelyezve. A légszűrőnek könnyen, befelé nyíló csapószélépekkel vannak ellátva, amelyek a vakuumnak megfelelő mértékben nyílnak s így a levegő a szükséges mértékben áramlik tüzelőtérbe.

Új fűtőanyag. H. 3384. Haendel Henrik gyártulajdonos és Haendel Károly kereskedő Lembergben Bejelentve 1908. nov. 25. Képviseli Adler szab. ügyv. Andrássy-ut 51.

Az új fűtőanyag már csak azért is figyelemre-méltó, mert főalkatrészét a fűrészporképezi, amelyet eddig gazdaságosan felhasználni nem tudtak. Brikettézése igen nehéz vagy túlköltséges, úgy, hogy a nagyobb fűrészgyárak közelében keletkező fűrészpordombok tüzelésre fel nem használhatók. A feltaláló a fűrészport nyersolajjal (melyet benzintartalmától előzőleg megfosztottunk) keveri össze. Minthogy ezen keverék nem szilárd, annyi földviaszt kever az anyaghoz, amennyi a megmerevedés után a tömegnek szilárdságot képes adni. A kész anyagból formadarabokat alakítunk. A feltaláló gyakorlati kísérletei alapján a következő arányt ajánlja: 100 s. r. nyersolaj, ugyanennyi fűrészpor és 6 súlyrész földviaszt.

Találmányokat szabadalmaztat

és értékesít; védjegy és mintaoltalmat kieszközöl az összes államokban

PATAKY VILMOS hites szabaldalmi ügyvivő **BUDAPEST, IV., Eskü-ut 3.**

Saját szabadalmi irodák a külföldön: BERLIN W. Leipzigerstrasse 112.
PARIS, 58 rue Lafayette, AMSTERDAM, Keizergracht 209.

TELEFON 89-22.

Makadam. B. 4273. alapszám. Eljárás és gép a porképződést megakadályozó makadam utburkolat előállítására. Bejelentette Bolthausen Conrad mérnök, Zürichben. 1908. okt. 7-én. Képviseli Neufeld Ármán szab. ügyv. József-körut 8.

A feltaláló állítása szerint az eddigi kavics-kátránykeverék — a makadam utburkolat lényeges alkotórészei — szokásos, hibás előkészítése okozta a burkolatnak gyakori hullámszerű eltorzulását; szerinte az említett hátrány, valamint a porképződés is teljesen kiküszöbölődik, ha az előállításnál a következő eljárást követjük: A kezelendő kavicsot megtisztított állapotban egy fűtött és forgotott dobbal vezetjük, amelyben megszárad és felmelegedik. Ezután egy másik, szintén forgotott keverő-dobba viszzük át, amelybe kátrányt is fecskendezünk; a meleg kavics a keverő-dobban a szükséges mennyiségű kátránnyal vonódik be, míg a fölös kátrány a dobból kifolyik. Hogy a kavicsához tapadó kátrány aszfalttá alakuljon át, a kátrány és kavics keverékét meleg állapotban halomba rakjuk és hőszigetelő takaróval fedjük be; bizonyos idő múlva a rakásban visszatartott hő a kavicsdarabkákat teljesen beburkoló kátrányt aszfalttá alakítja.

✕ TUDNIVALÓK. ✕

Az acél szétrepedésének meggátlása a keménységénél. Majdnem minden szerszámkészítésnél előfordult már az, hogy az acél a keménységénél törik. Az ilyen acél az előállítás hibája folytán belüli kis hólyagokat kapott. Az ilyen acélból igen nehéz — ha minőségre különben jó is — valamit előállítani, mert a szerszámok még a keménység után néhány nap múlva is szétrepednek. Jó és értékes szerszámot az ilyen acélból nem szabad előállítani. Egy módon lehet csak az acéltárgyak szétrepedését meggátolni. Ha az acéltárgy a megfelelő meleget a keménységhez elérte, tartunk készen egy edényt forró vízzel és mártjuk bele a tárgyat előbb hideg vízbe s hagyjuk benne addig, amíg a víz kihül. Ezzel az eljárással elérjük, hogy a hideg víz hatása révén az acél a szükséges keménységet elérte, anélkül, hogy belül lehült volna. A meleg vízbe való bemártás által, miután a tárgy belül még meleg, a hőfok kiegyenlítődik, miáltal a nagy feszültség, melyet a hirtelen lehűtés idéz elő, jelentékenyen csökken s az acél nem reped meg.

A forrasztáshoz való bórax előállításáról. A bórax helyettesítésére eddig a forrasztásnál semmi megfelelő anyagot nem találtak. A bóraxnak tulajdonságai ugyanis, hogy a fémoxydot feloldja s a főfelületet a forrasztandó helyen megtisztítja. Más összetételekben is megvan ez a tulajdonság, de nem olyan arányban, hogy a bóraxot helyettesíthetnék. A bóraxot háromféle alakban árulják a kereskedésben: por, jeges és égetett alakban. A por bórax használata teljesen mellőzendő, mivel ezt legkönnyebben hamisítani. Különböző sánc semmi előnye a por bóraxnak. A kristályos bórax ugynevezett kristályvizet tartalmaz. Ha a kristálybóraxot szabad levegőn hagyjuk, a víz egy része elillan s a bórax felülete fehér lesz. Hevítés után a bóraxból a fölösleges vizet eltávolíthatjuk. Hevítés után üvegszerű olvadt anyagot nyerünk, mely lehűlés után az ugynevezett égetett bórax. Ez a bórax alkalmas a forrasztásra. Az égetetlen bórax használata a forrasztásnál igen hátrányos, miután a forrasztásnál való hevítés nem elég arra, hogy a bóraxból a fölösleges nedvességet eltávolítsa s a bórax a fém felületén levő fémoxydot nem oldja föl teljesen. Az égetett bórax előállításánál szigorúan kell arra ügyelni, hogy a bóraxból a viztartalom az utolsó csüppig kipárolgjon, mert különben éppúgy használhatatlan lesz, mint a kristályos bórax. A bórax legjobban agyag, vagy grafit olvasztótégelyben olvad föl. Jobb az agyagtégely, mert a grafit tégelyben való olvasztásnál apró grafitrészek keverednek az olvadó bóraxba. Addig olvasszuk a bóraxot,

ameddig az olvadó bórax fölfúvódása teljesen megszűnik s a felolvasztott bórax teljesen tiszta s áttetsző. Ezután öntsük az egészet egy vaslapra, s a kihűlés után törjük porrá.

Szerkesztői üzenetek.

X. Y. Budapest. Sajnáljuk, de mi az objectivitás mezejéről nem távoztunk. Hígyje el, semmi bensőbb vonatkozás nem áll fenn köztünk és a szóbanforgó intézet közt. Innen láthatja, hogy mi csakugyan pártatlanok vagyunk, amikor mégis ujólag azt mondjuk, hogy oly subjectív és elfogult cikkeknek helyet nem adunk. Tessék tárgyilagos kritikát mondani s akkor lapunk hasábjai bárkinek s így önnek is nyitvák. Egyébként hogy mennyire nincs igazsága, erre nézve egy európai hírnevű tudóst idéztünk: Oehlert, ez az elzászi születésű francia professzor járt itt néhány éve egy kongresszuson és megtekintette az intézet gyűjteményét. Annymra megdöbbentett neki, hogy kora reggeltől valóságban ott felejtette magát estig. Párisban olyan jelentést tett, hogy sehol a világon oly okos rendszerű gyűjteményt nem látott. Ez tény. Ha tehát már évekkel ezelőtt egy világhírű tudós így nyilatkozott, nem hinnék, hogy most olyanok lennének az állapotok.

D. F. Vajdahunyad. Böckh János, a földtani intézet nyugalomba vonult igazgatója. Feltétlenül elsőrangú geológiai szaktekintély. Önként vonult nyugalomba, miután 45 esztendő telt a szolgálatban. Ő az utolsó azon öt geológus közt, akiket a földtani intézetben még Gorove, az intézet felállítója nevezett ki. A fiatalabb generációnak akart helyet engedni és függetlenül akart dolgozni. Igen: A magyarországi petroleumokról is írt, érdemes, igen szép és nagy áttekintésre valló munkát. A kért térkép ellogyott. Épen, mert kitűnő volt. De próbálja meg, talán hozzájutt valamely antiquáriusnál. Ami utolsó kérdéséről, B. igen amabilis, szeretetre méltó öreg ur (lakcíme: IX., Boráros-tér 1.), akiben semmi sincs, egyes öreg urak ismert rigolyáiból.

V. Budapest. Igazán csodálkozásunknak kell kifejezést adnunk, hogy mindig csak támadó tendenciájú cikkek megírására kerestetünk meg. Mi nem zárkózunk el az elől, de ki kell jelentenünk, hogy mi a selmecbányai tanári kar érdemeinek feltétlenül tisztelői vagyunk és ellenkező álláspontra senki kedvéért nem helyezkedünk.

T. . . y Ö . . n. Páris. Köszönjük szives érdeklődését. Mindkét címre rendesen küldjük.

H. R. Versec. A kerdezett recéket tessék vizsgálat végett Dr. Szilágyi Gyulához Budapest, VI., Dessewffy-utca 10. beküldeni.

Érc. Két németországi szaklapot felkértünk, hogy a kért adatok beszerzésénél segítségünkre legyenek. A válaszok beérkezése után az ügyet érdemlegesen elintéztük.

G. D. Eger. A vámtételek a következők: Láncok 6 miliméternél vastagabb láncszemekkel nyers állapotban vagy surolva 100 kgm-ként 13 korona. 2—6 miliméter vastag láncszemknél 22 korona. 1/2 miliméternél vastagabb rugóacélnak a vámtétele 100 kilogrammonként 36 korona.

✕ MÉLYFURÁSOKAT ELVÁLLAL ✕

—és furóeszközöket szállít—

ALBERT FAUCK & CIE

III/2. VORDERE ZOLLAMTSSTRASSE II. WIEN.

Magyarországi képviselő:

HERZOG ÖDÖN okleveles mérnök

Budapest, VII., Erzsébet-körut 26. * TELEFON 104—07.

A m. kir. pénzügyminiszteriumtól.
17.158. szám.

Pályázat.

Az állami szénbányaműveknél betöltendő egy bányamérnöki és két segédmérnöki állásra az illető fizetési osztály utolsó fizetési fokozatának megfelelő illetményekkel pályázat hirdettetik.

A IX. fizetési osztályba sorozott bányamérnöki állás illetményei: évi 2200 K. fizetés és 68 m³ tüzfajárandóság; a X. fizetési osztályba sorozott segédmérnöki állás illetményei pedig: évi 1600 K. fizetés és 54m³ tüzfajárandóság. Mindezekkel az állásokkal továbbá az 1904. évi I. t.-c. és az 1906. évi IX. t.-c. értelmében a fizetés természetével bíró évi 400 K. személyi pótlék és a tüzfajárandóság helyett esetleg ezzel egyenértékű, természetben adott szénilletmény, nemkülönben természetben adott lakás, vagy ennek hiányában törvényszerű lakpénz jár, végül a termelés után adott megfelelő, de a beszámítható fizetésnek legalább 50 százalékát kitevő évi jutaléokra való igény van egybekötve.

Az 1883. évi I. t.-c. 11. §-ában megkívánt minősítéssel bíró pályázóktól a bányászati tanulmányoknak a bányászati főiskolán történt szabályszerű bevezetésén és a bányászati államvizsgának jó sikerrel történt letételén kívül megkívántatik még, hogy a pályázó a szénbányászattal és szénelőkészítéssel, különösen pedig a vastagtelepek fejtésénél kellő gyakorlati jártassággal bírjon, ismerje a számviteli teendőket és anyagkezelést és bírja szóban és írásban a hivatalos nyelvet.

A pályázati kérvényeket hiteles okmányokkal felszerelve, jelen pályázat megjelenésétől számított három (3) hét alatt a m. kir. pénzügyminiszteriumhoz kell benyújtani, még pedig az előjáró hatóság útján, ha pedig pályázó állami szolgálatban nem lenne, azon törvényhatóság főispánja (Budapesten a főpolgármester) útján, melynek területén lakik.

Oly folyamodó, ki állami szolgálatban még nincs, egészségi állapotát közhatósági orvos által kiállított bizonyítvánnyal köteles igazolni.

Budapest, 1909 február 17-én.

A m. kir. pénzügyminiszterium.

Bányavasut

alkatrészeit, u. m. bányasinéket kötőszerekkel, váltókat, korongokat, csillekerékpárokat, bányacsilléket, felépítményi szerszámokat; továbbá lokomobilokat, kazánokat, körszivattyukat, furóacélt, daruk, czölöpverők, siklók stb. stb.

használt és új állapotban előnyösen szállít

KOHN A. M.

BUDAPEST, V., Váci-ut 16. szám.

Bányamérnök

tapasztalt üzemvezető, 30 éves, nőtlen, elsőrendű bizonyítványokkal, a gépépítés és bányauzem műszaki és igazgatási teendőiben teljesen jártas, megfelelő állást keres.

Ajánlatokat „S. W. 30“ jelige alatt a lap kiadóhivatalába kér.

A MAGYAR BÁNYA-JOG

II. KIADÁSA.

:::

A TELJES JOGANYAG.

Megrendelhető lapunk kiadóhivatala utján.

Irták:

Dr. BALKAY BÉLA

és

Dr. SZEŐKE IMRE

BARTOS ZOLTÁN FÉM ÉS BADOGÁRU GYÁRA
BANYAFELSZERELÉSEK OSZTÁLYA
BUDAPEST VI., ARADI UTCZA 60

ARJEGYZÉK INGYEN ES BERMENTVE

Stora Kopparbergs Bergslags Actiebolag

svéd acélgyárak magyarországi
vezérképviselete.

A legjobb minőségű acélok
bármely célra.

Svéd-Aczél
Kereskedelmi Társaság.
Budapest, V., Bálvány-utca 12.
Telefon 91-57.

PIUS PIRRINGER
BÁNYA ÉS-ALAGUT-LAMPAGYÁR
GRAZ, Strauchergasse 16. A

ajánlja eddig felülmulhatlan gyáftmányait.
Viszontárisítókknak kedvezmény. Árjegyzék ingyen és bérmentve.

SZABADALMI

és védjegyjoltalom kieszközlése az összes
kulturállamban

ADLER MIKSA okleveles gé-
pészmérnök
hites szabadalmi ügyvivő

BUDAPEST, VI., ANDRÁSSY-ÚT 51.
Telefon 106-55. Telefon 106-55

ÁLDOR SZIGFRID

magyar mélyfúró vállalata.

BUDAPESTEN, VI., Liszt Ferencz-tér 14. sz.

Elvállal sima és mélyfúrásokat szén, petroleum, víz,
kall és ásványok után keze-séggel bármily mélység
tekintetében és bármily rendszer szerint, esetleg
és: e edé sel.

Expertizek, közbenjárás vételeknél és eladásoknál.

SALGÓ-TARJÁNI-KŐSZÉNBÁNYA

RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

A társulat széntermelése évenként:

Salgótarjáni bányákban — 10 millió
a Petrozsény - Farkasvölgyi
bányákban — — — 10 millió

A vezetése alatt álló Esztergom-Szászvári
kőszénbánya részvénytársaság terme-
lése évenként:

Dorogh - Annavölgyi bányákban — — — 3 millió

Szászvár-Hagymányoki bányák-
ban — — — 1 millió

A vezetése alatt álló Felső-Zsil-
völgyi bányákban — — — 1 millió

Összesen: 25 millió

m é t e r m é l e s e

Szénosztályozás:

Darabos (főmör) szén	} szoba-, gőzcsőplőgép- és gőzeke-fűtésre.
Roczkaszén — — —	
Diószén — — —	} gyári kazánfűtésre
Durvaszén — — —	
Aknaszén — — —	
Rostált aknaszén — — —	

Aprószén — — — körkemence fűtésre.
Kovácsszén — — — kovácsolási czlokra.

Megrendelések központi irodánkhoz:

Budapest, V. Arany János-u. 25.
intézendők.

:: Jutányos árak, pontos és gyors kiszolgálás. ::

GÁLOCSY és BÁNÓ

bánya-, kohó- és gépészmérnöki irodája
BUDAPESTEN,
VERES PÁLNÉ-UTCA 3. • Telefon 739.

Elvállalja az összes bányászati, kohászati, gépészeti, gyáripari, fűtési és tüzelési berendezések tervezését és kivitelet.

Elvállalja a bánya és kohótermékek vegyelemzését, és gyakorlati megvizsgálását és szakértői véleményt ad azok érke és felhasználhatósága felel.

Gőzgépek indikálását, általában gépek, kazántelepek, tüzelések, fűtések, bánya- és gyári berendezések megvizsgálását, esetleg azok reconstructióját.

Megjavító telepek, gépek, berendezések időnkénti vagy állandó szakszerű felügyeletét.

Képviseli: a Grison-féle kerekeket, a Bánó-féle szab. vizscsöves kazánokat, a Gálocsy- és Terényi-féle szab. gázfejlesztő készülékeket.

PAP AURÉL

okleveles magán bányamérnök irodája:
NAGYVÁRAD, LUKÁCS GYÖRGY-UTCA 54.

Elvállal kül- és bányaméréseket, háromszögeléseket, lyukasztási méréseket, adományozási méréseket, térképek és kérvények szerkesztését, zártkutatómunkák fektetését és bejelentését, idegen bányák és kutatások megvizsgálását, szakvé-

lemények megadását, bányavétel vagy eladás közvetítését, bánya és erdei vasutak kimérését és építését, felőrök által vezetett bányáuzemek időnkénti megtekintését s ellenőrzését, kutatások vezetését stb. stb.

A gummitalp hárommennyi ideig eltart, mint a börtalp és sarok, eltekintve az elismert óriási előnyeitől. — **TAKARÉKOSKODJÉKI** Cipőre, csizmára, ha annak talpa már elviselt, esetleg lyukas is új gummitalp és sarokkal ellátva 5 korona.

Sárcipők javítása (vulkanizálás) forrasztás útján. Kizárólag **forró uton** való vulkanizálás.

— **Automobil és kocsi-pneumatik javítása.** — Mindenfajta tömlők és csövek ha rosszak, ismét használhatóvá alkottatnak — Pneumatik javítások és új antidekapant felvulkanizálás.

„**AUTOMOBILIA**“ első magyar pneumatik javító-műhely
VII., Vörösmarty-utca 20. sz. (KEMÉNY és FISCHER)

TELEFON 105-08.

TITANIT

BIZTONSÁGI ROBBANTÓSZER-GYÁR
CEIPEK és TÁRSAI TRENCSÉN.

Az első biztonsági robbantószer Magyarországon. A „Titanit“ ütés, hő, surlódás, nyomás iránt teljesen érzéketlen. A „Titanit“ nem fagy meg. Robbantó erejére, repesztési képességére nézve az eddig ismert összes brizans robbantóanyagokkal versenyez. Kezelése egyszerű és teljesen veszélytelen. A Titanitra nem vonatkoznak keresk. és belügyminiszteriumok azon óvrendeletei, melyek a többi robbantószerekre nézve elengedhetetlenek. Vasuti és gőzhajóállomásokon a szállítmányok mint bármely más szállítmányok

kezelhetnek. De a fogyasztóknál is bárhol elhelyezhető. Szállítása nem úgy mint a többi robbantószereké, hanem bármely vonattal, vagy hajóval és bármely időben történhetik. A Titanit ára a robbantószerek napi árát sohasem fogja túlhaladni. Kísérleteket a gyár műszaki mérnöke bármikor és bárhol a gyár költségén szívesen végez és a Titanit fontú előnyeit be is igazolja. Az állammal első szaktekintélyei is megerősítették a Titanitnak itt felhozott összes kiváló tulajdonait és előnyeit. A gyár január óta üzemben van.

Egyébb felvilágosítással készséggel szolgál a gyár igazgatósága és kereskedelmi képviselete:

☞ BUDAPEST, IV. KER., IRÁNYI-UTCZA 8. SZÁM. ☛

Por nélkül dolgozó réselő-gép.

Aki pormentesen akar réselni, az használja
 a „Pick-Quick” rudas réselő gépet
 (Mavor és Coulson szabadalma),
 melyből eddig már **450** darab áll versenyképes harc-
 ban a kerekas réselő gépekkel szemben.

Főképviseelő Magyarország részére

S C H E M B E R F R I G Y E S

BUDAPEST, VI. KERÜLET, ANDRÁSSY-UT 50. SZ.

Szabadalmazott Antiferugin!

R. minőség. Kazánfesték, gőzkazánok bel- és külmázolására. Nem tűzveszélyes és nem ártalmas az egészségre. Elősegíti a kazánkökönnyed leválását és megakadályozza az átrozsdásodást, valamint a kazánlemezek lékeit és védi a már meglevő lékeket a további rozsdásodástól.

R. minőség. Rozsdasemmisítő vasmasz, melylyel a már teljesen átrozsdásodott vasat bemázolva, tovább nem rozsdásodik. Mindennemű tárgyakhoz, melyek akár a szabadban, akár a föld alatt vagy vízben vannak, használható.

L. minőség. Legbiztosabb és határozottabb rozsdá elleni szer fényes fém részére.

E. minőség. Rozsdá elleni szer vizesen forróvá váló tárgyakhoz.

G. minőség. Rozsdá elleni szer szárazon forróvá váló tárgyakhoz.

S. minőség. Mindenféle savak oldódásának és gőzöknek ellenáll.

Elsőrendű referenciákkal minden iparágból készségesen szolgál:

Leuchtag és Seidenstein Wien,
III/4. Hohlweggasse.

TELEFON 588. TELEFON 588.

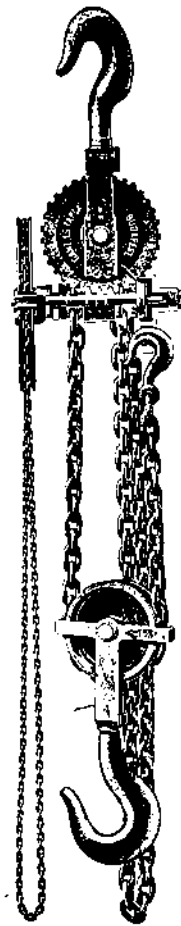
GESZTI GYÖRGY

== BUDAPEST, ==
 V., KÁLMÁN-UTCA 9.

Műszaki cikkek nagybani elárú-
 sítása az összes üzemek részére.

A világhírű George Cradock &
 Co. Wakefieldi cég (Angolország),
 sodrony-, hajó- és fékkötelek
 (Bremsberg—Förder-Seile) és The
 Hardy Patent Pick Co. Limited
 Sheffieldi (Angolország) cég összes
 gyártmányainak

magyarországi vezérképviselője.

**CONRAD és
TÁRSA**

műszaki nagykereskedése

== BUDAPEST, ==
 VI., TERÉZ-KÖRUT 15. SZ.

**Csigasorok és
emelőgépek**

300 kg-tól 20.000 kgr. hordké-
 pességig minden magasságra ál-
 — landóan raktáron tartatnak. —

Egyedárusítás Ganz és Társa
 czégtől Magyarország részére.

SOCIÉTÉ LORRAINE de DIETRICH & CIE

automobil-gyár. (Alaptőke 15 millió.)

LUNÉVILLE, ARGENTEIL, BIRMINGHAM;

ISOTTA FRASCHINI Milano

vezérképviselője.

- : Legmodernebb szerszámgépekkel felszerelt javító-műhely. :
- : Olcsó, gyors és szakszerű gépjavítások. :
- : Nagy választéku pneumatik és kellékraktár. :
- : Kitűnő és jutányos auto-benzin és henger-olaj. :

„HELIOS“ AUTOMOBIL-GARAGE

== BUDAPEST, V., BÁLVÁNY-UTCZA 12. ==